

Muhulane

Nr 13 (374)

Detsember 2020 (jõulukuu)

Muhu leht

Rahulikke jõule! Kaunist uut aastat!

Muhu Vallavalitsus
Muhu Vallavolikogu

Tühjad tänavad kukuvad
varajasel hommikutunnil.
Üksikud helbed kukuvad
ise, neid keegi ei sunni.
Vaata, ma olen kui ingel!
Tasa su aknale laskun.
Jäta see mure ja pinge,
võta rahu ja vaikus vastu.

Maris Mägi
luulekogust "Vaikiv valgus"

Muhu Jõululaat

toimub

19. detsembril kl 10 – 14
Liiva keskväljakul.

Kauplejate registreerimine tel.
503 7407 (Anneli) või kirjuta
annelitamm.muhu@gmail.com

ISSN 1736-289X

9 771736 289007

Kallid muhulased!

Käes on taas aasta pimedaim aeg ning me oleme jällegi ootuses. Oleme jõuluootuses, oleme ootuses, et see pimedus asendub taas valgema ajaga, oleme ootuses, et uus aasta tuleks parem, kui see keeruline ja kummuline aasta 2020.

Umbes aasta tagasi avasime oma uue Liiva keskväljaku, olime rõõmsad ja elevil, tegime suuri plaane uueks aastaks. Veel jaanuaris ja veebruaris oli meil kõneaineks pigem erakordselt soe talv, lumepuudus ja mesilased, kes ka talvel tarust väljas käivad, aga siis muutus kõik. Alates märtsist teame kõik pahalast nimega koroonaviirus.

Me oleme elanud üle raske kevade, me oleme pidanud harjuma

elama teistmoodi kui seni, oleme pidanud muutma oma tavapärase elu, mõttemaailma ja hoiakuid. Peale kevadist rasket eriolukorda tuli õnneks kergem ja lootustandev suvi, mil ilmselt mõnedki ohusignaaliid kippusid juba ununema. Nüüd talve hakul on haigus uuesti jõuliselt pead tõstnud ning me peame taas olema ettevaatlikud, hoidma ennast ja üksteist.

Kriisidest õpitakse ja saadakse tugevamaks ning targemaks. See kriis on kindlasti jätnud jälje ka meie kohalikule elule – meie ettevõtlusele, meie majandusele, meie kultuuri- ja seltsielule – aga muhulased on visad ja hakkajad, uus aasta toob kaasa uued tegemised-toimetamised ning loodetavasti kaaluvad

head sõnumid taas üles ebameeldivad ja meie positiivne areng jätkub.

Kuigi peagi mööduval aastal jäid ära mitmed meie plaanitud ühisüritused ja ettevõtmised, oli seda südantsoojendavam meie hoogne, samas südamlük ja meeldejäädav valla juubelpidu Liiva keskus. Usun, et oma rahvariites või koduvalla sümbolika riietes ja valla lippudega rõõmsalt lehitavate inimeste on Muhule parim reklaam, mida annab välja mõelda.

Küllap annab koroonaviirus meile taas teadmise, et lisaks materiaalsetele väärtustele peame rohkem hindama sotsiaalseid

Järg lk 4.

Teateid pastoraadist

Kadri Tüür

Aastalõpp läheneb ja kindlasti on neid, kes nõustuvad, et võrreldes mandriga on Muhu üks paremaid kohti, kus mõnda aega paigal olla ja oodata, kuni suurem lainetus maailmas jälle mööda saab. Kes aga selle käigus kodus töötamisest ära väsib, on oodatud pastoraadi vabakontoris, kus leiab eest mitu tööruumi, sooja toa, kiire interneti ja enamasti ka paar-kolm kaaslast, kes kõik üksteise töötegemisele motiveerivalt mõjuvad. Töökohatasu on aasta lõpuni jätkuvalt väga soodne (vt parandikool.ee).

Seoses pühade lähenemisega on meil avatud väike päkapikunurk, kust saab kingikotti soetada Muhu Pärandikooli väljaandeid (raamatud, postkaardid), rahvusliku käsitöö alast teadusajakirja Studia Vernacula ning „Muhu Ingliite“ ingliskeelset raamatut. Kui tuli on aknas, on ka päkapikud kohal.

24. novembril sai MTÜ Muhu Pärandikool koos EELK Muhu Katariina kogudusega Saaremaa vallalt tänukirja Eestimaa kaunistamise eest. Täname „Eesti kauni kodu“ konkursikomisjoni eesotsas Reet Viiraga, kes meie pingutusi Roosiaias tähele panid!

Samal päeval saime veel teisegi tähelepanuavalduse osaliseks –

nimelt külastasid pastoraati kadri-
aned Liiva lasteaia. Olge terved
ja tulge teese korra jälle!

Loodame, et teisedki muhulased
leiavad põhjust pastoraadist läbi
astuda! Selle aasta viimane poslori
aamine lepiti kokku reede, 18.
detsembri õhtast kellu viieks.

Kadri Tüür

Volikogu 19. novembri istungi päevakorrast:

- Vahtraste küla Sireli katastriüksuse detailplaneeringu algatamine,
- Kuivastu sadama detailplaneeringu planeeringuala laiendamine,
- kinnistu koormamine isikliku kasutusõigusega (Elektrilevi OÜ kasuks),
- projektide omafinantseeringu garanteerimine (Kiku elamu, Liiva katlamaja),
- Muhu Vallavolikogu 23.3.2020 otsuse nr 133 muutmise (Saare maakonna arengustrateegia täiendamine),
- Saare maakonna valdkondlike arengustrateegiate koostamise algatamisega nõustumine,
- veeteenuste hinna kooskõlastamine,
- informatsioonid.

Euroliit annab raha Muhu rohumaa taastamiseks, teavitas 17. novembri Saarte Hää.

Pühade-eelsed mõtisklused

Taas on lähenemas olulised pühad, kui mälestame muuhulgas ka kalmistutel küünlaid süüdates oma lähedasi. Kahjuks on järjest enam lahtiselt haudadele jäetud küünlaid sattunud kas loomade-lindude poolt ära näpatuna, mõnel juhul ka koos haudadelt riisutud lehtede või tuuliste ilmade tõttu kalmistute ümbruse metsadesse. Loom või lind võib plastikümbrises küünla viia kalmistust päris kaugele, nii on küünlaümbriseid leitud juba karjamaadelt, kus need võivad katkisenähtena ohustada kariloomi.

Kaubanduses võib leida erinevaid küünlaid, mistõttu palume eelistada klaasist ümbri-
siga küünlaid või soetada hauale kinnine latern. Mõlemaid mainitud on võimalik kasutada korduvalt, teie süüdatud mälestusküünla ümbris on ka järgmisel külastusel alles ja te saate selle viia vastavasse konteinerisse.

Kalmistuküünalde jääkide ja küünlaümbrise närimine või nokkimine ei tee metslooma tervisele head ja loodusesse sattuv plastik (mis aegamisi laguneb mikroplastikuks) ei ole hea mitte ühelegi meie elukeskkonna osale.

Rahulikku pühadeaega soovides
Piret Lang
Muhu valla
keskkonnaspetsialist

Vallavalitsuse istungitelt

5. november

Otsustati toetada laste huvitegevust: 2 lapse osalemist Sepps OÜ sporditreeningutel, 3 lapse osalemist MTÜ Muhumaa Jalgpalliklubi jalgpallitreeningutel, 1 lapse osalemist MTÜ Orissaare Sport tasulise võimlemise huvialal, 1 lapse osalemist MTÜ Festivo rütmikaringis, 1 lapse osalemist MTÜ Konnonkonn maadlustreeningutel ja 1 lapse osalemist LvW Events OÜ (Teeääre Tall) ratsatreeningul/hobuteenusel.

Määrati sotsiaalhoolekandeline hüvitis.

Korraldatud jäätmeveost vabastati ajutiselt kaks kinnistut.

Otsustati jagada Pädaste k Niidi mü: Niidi ja Loona (mtm-d).

Kooskõlastati puurkaevu asukoht:

- Raugi k Saadu mü,
- Raugi k Tagametsa mü,
- Koguva k Madise mü.

Väljastati ehitusluba Suuremõisa k Kusti mü puurkaevu rajamiseks.

Tunnistati nurjunuks enampakkumine Hellamaa k Tellise kü rendileandmiseks ja otsustati korraldada uus kirjalik enampakkumine rendiõiguse saamiseks 5 aastaks Muhu vallale kuuluval Hellamaa k Tellise kü asuva 1,6 ha suurusel alal, alghind 50 eurot ja tähtaeg oli 27. november.

11. november

Väljastati projekteerimistingimused Mäla k Simmu-Mardi mü abihoone

ehitusprojekti koostamiseks.

Väljastati kasutusluba:

- Levalõpme k Kearu mü üksik-elamule,

- Leeskopa k Kästiki mü päikese-elektrijaamale.

Otsustati jagada Tamse k Põllumaa kü: Heina, Karja ja Kadaka (mtm-d).

Kinnitati lihtmenetlusega riigihanke nr 228812 "Muhu Põhikooli vestibüüli, trepikoja 124/212 ja fondiruumi ümberehitamine" tulemused: edukaks tunnistati OÜ Kuresaare Ehitus.

Kinnitati väljakuulutamiseta läbirääkimistega riigihanke "Lumetõrje teenuse osutamine Muhu valla teedel aastatel 2020–2023" tulemused. Edukateks pakkujateks tunnistati Muhu Varahalduse OÜ (osale I), Tamse Mõis OÜ (osale VII), Aarne Jõgi FIE (osadele II ja III), Jaaguauto OÜ (osale VI), Tarvi Valdmets FIE (osale VIII) ja Colleston OÜ (osadele IV ja V).

Otsustati korraldada alla lihthanke piirmäär jääv hange Muhu valla haridusasutustele päikeseelektrijaamade paigaldamiseks. Tühistati vallavalitsuse 26.8.20 korraldus nr 183.

Otsustati kehtestada Külaseema Tooma kü detailplaneering.

Vaadati läbi volikogu eelnõud. Toimus arutelu.

25. november

Otsustati liita Nõmmküla Lepa-nurga kaks eri katastriüksust (mtm). Muhu Vallavalitsuse 16.9.2020 korralduse nr 205 alusel määrati Simiste küla Adja, Kaistu, Elmu ja Adja-Kaistu piiride muutmisel moodustatavate kü-te lähiaadressid ja sihtotstarbed: Adju (mtm), Kaistu (el.m) ja Elmu (el.m).

Määrati Kallaste k Kopli mü-l asuvate hoonete unikaaladressid: Kopli/1 ja Kopli/2.

Kinnitati Kuivastu sadama detailplaneeringu lähteseisukohale.

Väljastati ehitusluba puurkaevu rajamiseks:

- Rinsi k Uemaa mü,
- Rässa k Uue-Laasu mü,
- Rässa k Põlluaia mü,
- Raegma k Vanaõue mü,
- Lehtmetša k Ristikivi mü.

Väljastati kasutusluba:

- Nõmmkülas Võrkaia mü-le ehitatud tuletõrje veevõtukohale,
- Tusti k mü-tele rajatud maakaabeliini (Rõuste-Tusti 110 kV kaabeliini),
- Pädaste k Kadaka mü ait-suvekõõgile.

Määrati sotsiaalhoolekandeline hüvitis.

Kinnitati alla lihthanke piirmäär jääva hanke "Muhu valla haridusasutuste hoonete kuni 15 kW päikese-elektrijaamade projekteerimis- ja ehitustööd" tulemused.

Detailplaneeringute teated

Muhu Vallavolikogu algatas oma 19.11.2020. a otsusega nr 147 Vahtraste küla Sireli (47801:001:0818) katastriüksuse detailplaneeringu

Planeeringuala pindala on 9976 m² ning see hõlmab kogu Vahtraste Sireli katastriüksust. Detailplaneeringu eesmärgiks on katastriüksuse ehitusõiguse ja arhitektuursete tingimuste määramine, tehnovõrkude, trasside ja tehnorajatiste asukoha määramine, hoonestuse ja haljastuse põhimõtete ja ulatuse määramine, keskkonnatingimuste seadmine planeeringuga kavandatu elluviimiseks.

Planeeringuga soovitakse muuta Vahtraste küla Mulla detailplaneeringut hoonestusala ja tehnotrasside paigutuse osas Sireli katastriüksuse ulatuses, et võimaldada rajada omapuhasti koos imbväljakuga looduslikult sobivasse asukohta. Planeerimiseseaduse § 140 lg 7 kohaselt tuleb detailplaneeringu muutmiseks koostada uus sama planeeringuala hõlmav detailplaneering.

Kui soovite osaleda planeeringu koostamises või saada teavitusi või lisainfot, siis palume teavitada sellest Muhu Vallavalitsust ning märkida ka ära viis, kuidas soovite edaspidi teavet saada (teavitades meili teel/ telefoni teel/postiga) ning planeer-

ingu väljatöötamises osaleda.

Muhu Vallavolikogu laiendas oma 19.11.2020. a otsusega nr 148 Kuivastu sadama detailplaneeringu planeeringuala

Laiendatud planeeringuala suurus on ca 14,3 ha ja hõlmab katastriüksusi Kuivastu hotell (47801:008:0278), Kuivastu sadam (47801:008:0259), Kuivastu sadam (47801:008:0753), Kuivastu sadam (47801:008:0258), Kuivastu sadam (47801:008:0260), Teeääre (47801:008:0491), osaliselt 10 Risti-Virtsu-Kuivastu-Kuressaare tee (47801:008:0531) ning katastriüksusega 47801:008:0753 piirnevat rannikumerd. Planeeringuala piir on toodud asendiplaanil. Planeeringu eesmärgiks on Kuivastu sadama territooriumi funktsionaalsemaks muutmine, maakasutus- ja ehitustingimuste määramine.

Muhu Vallavalitsus kehtestas 11.11.2020. a korraldusega nr 284 Külaseema küla Tooma katastriüksuse (47801:002:0250, maatulundusmaa, pindala 15,78 ha) detailplaneeringu

Planeeringu eesmärgiks on päikese-elektrijaama rajamine ning maa sihtotstarbe muutmine osaliselt toot-

mismaaks. Planeeringuga kavandatakse katastriüksusele ca 150 kW päikesepeak, sh ca 500 päikesepeakneeli kõrgusega kuni 4 m. Päikesepeakneelid kavandatakse ca 0,5 ha alale, mis piiratakse 1,2 m kõrguse aiaga. Ligipääsuks planeeringualale kasutatakse olemasolevat mahasõitu. Planeeringu elluviimisega ei kaasne eeldatavalt olulisi majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi mõjusid ning negatiivseid mõjusid looduskeskonnale.

Nimetatud dokumentidega on võimalik tutvuda Muhu Vallavalitsuses ja Muhu valla kodulehel www.muhu.ee

Täiendav teave tel 453 0680, maa@muhu.ee

Noopeld

Tormiga kadus elekter ka osas Muhu majapidamistes, andis teada 20. novembri Saarte Hää. Muhu vallavanem kommenteeris, et valla jaoks muutub olukord probleemiliseks siis, kui voolukatkestus venib pikemaks kui kuus tundi: siis on hädas kauplus, hooldekodu, katlamaja, veevärk, kuna nii palju generaatoreid ei ole. Tormi tulekul on mõistlik pisut vett majapidamisse varuda.

Liiva raamatukogu tegemistest

Head muhulased! Kolm kuud uues ametis on möödunud linnulennul. Tahan esmajoones tänada kõiki lugejaid ja külastajaid, lasteaiad ja noorteka personali ning algklasside klassijuhatajaid meeldiva koostöö eest! Suurepärane on näha nii paljude tublide laste huvi lugemise ning ka raamatukogust lugemisvara laenutamise vastu. Usun, et koostöö taga peitub maagiline jõud. Siinkohal rõhutan veelkord, et raamatukogusse võivad kõik, sh koolilapsed alati tulla ka niisama vaikselt aega veetma. Erilised tänu sõnad Anule Hellamaa raamatukogust, kes on mind alati hea meelega erinevate küsimuste puhul aidanud, ning kolleegidele vallamajast, kes on samuti nõu ja jõuga abiks olnud.

September kujunes suuresti sisseelamise kuuks. 7.–16. oktoobrini toimus taaskord igaaastane Täiskasvanud Õppi ja Nädal (TÖN), mis on heaks või-

maluseks, rõhutamaks, et midagi uut õppida ega end täiendada ei ole kunagi liiga. 7. oktoobril toimus Õpitunni raames koostöös Neolillega sügiseste seadete valmistamine. Sellest esimesest kooskäimisest kujunes välja tore seltskond, kes on üheskoos valmistanud seadeid ka hingedepäevaks, 5. detsembril valmistame koos jõulupärgasid. Täna kõiki osalejaid ja Marjut professionaalse juhendamise eest!

TÖN-i raames viisin läbi ka individuaalseid arvutikoolitusi ning täiendasin paralleelselt enda teadmisi „Vanemaealiste digimentori” koolitusel. Arvutikoolituste vastu oli ootamatult suur huvi, kõiki soovijaid ei õnnestunud mul seekord kahjuks vastu võtta, kuid alati võib minu poolde pöörduda ka jooksvalt kas raamatukogus, e-maili või telefoni teel. Digioskused on muutumas võrdväärseks kirjaoskusega ning tunduvad nooremale põlvkonnale iseenesestmõiste-

tavad, kuid vanemaealised satuvad tihti paljude kiirelt muutuvate ettevõtete kasutamisel raskustesse.

Raamatukogupäevad toimusid sel aastal 20.–30. oktoobrini. Liiva raamatukogus toimusid selle raames samuti mitmed ettevõtmised: raamatukogutund ning lugejapiletite kätteandmine 1. klassi lastele, koolieelikud said teha tutvust „Muhu Oabitsaga”. (Ootan seda raamatut küll väga suure põnevusega.) Aitäh Kadri, Anu, Leena, Reet ning vahvad „Jänesed” koos kasvatajatega mõttega kaasa tulemast! 20.–22. oktoobrini tähistasin ettelugemispäeva õpiteemadele vastava kirjanduse tutvustamise ning ettelugemistega lasteaiarühmades.

22. oktoobril käis külas Maris Mägi, tutvustamaks enda loomingu ja luule-fotoraamatut „Vaikiv valgus”. See tunnike sombusel sügisõhtul oli tõesti mõnus hingekosutus, suur tänu Marisele ja osalejatele. Mõned Marise fotod on veel raamatukogus vaatamiseks üleväl, neid saab ka jõuluvana kingikotti soetada.

10. detsembril kell 14 valmistame ise jõulukaarte, juhendamas on Mare Peegel Piiri taaskasutuskeskusest. Osaluspanus 5 eurot, kindlasti on vajalik etteregistreerimine: liivark@muhu.ee või 4530 686.

Uue aasta alguses on plaanis raamatukogu kasutajate hulgas läbi viia väike „rahuloluküsitlus”, muidugi on kõik teie arvamused ja ettepanekud alati ka jooksvalt teretulnud.

Rahulikku advendiaega!

Marie Saarkoppel

Hingedekuu ja jõulukuu Muhu Muuseumis

Oleme jõudnud aasta 2020 viimasesse kuusse ja nüüd loodame küll, et järgmine aasta tuleks parem kui käesolev.

Muhu Muuseum jätkab Muhu saarelt mujale asunud muhulaste otsimist ja meenutamist.

Laupäeval, 14. novembril kohutime huvilistega Orissaare kultuurimajas, kus viisime läbi teise teaduspäeva „Muhu diasporaa”, esimene oli veebruaris. Päev algas karmoškaklubi etteastega. Seejärel ütles avasõnad **Meelis Mereäär**. Edasi sai kuulata **Endel Noore** ettekannet muhulastest, kes on asunud elama Tumala mõisa maa-dele (Saikla ja Rahula külad) 20. sajandi alguses. Orissaare ajaloost rääkis **Gustav Kutsar**.

Orissaare muhulastest rääkisid **Mall Noormets** ja **Marika Rauk**, kes olid joonistanud Orissaare plaani ja sinna käsitsi peale märkinud tänavad ja majad, kus elavad muhulased ja neid on seal ligi 100. Tekkis elav arutelu ja jagati teadmisi.

Kohvipausi ajal sai maitsta Laimjala kandi traditsioonilisi toite, mis olid väga head. Sealhulgas pakuti ka Aljava heeringat ja õllesuppi. **Mare Kallase** jutu Laimjala maitsete kohta ja enda Muhu juurte kohta luges ette **Eha Ennemuist**. Osta sai Laimjala maitsete raamatut. **Eda Maripuu** rääkis muhulastest,

kes ümber asunud Muhust kaugele Ameerikasse.

Oli sisutihe üritus. Orissaare ei ole meist kaugel ning kohale oli tulnud kuulajaid ka Muhust.

Irena Tarvis kajastas seda üritust Vikerraadio 25. novembri saates „Muhukeelsed uudised”. Muuseumil on plaanis teemat jätkata.

Jõulukuul võtame rahulikult, et nautida aega, mis on sel korral teisiti kui varem harjunud olemine. Muuseumit saab külastada, aga palume järgida nõutavaid ohutusreegleid.

Muhu Muuseumis on müügil raamatud: „Muhu kunstis, kunst Muhus” ja „Laimjala maitset”. Raamatuid saab osta muuseumi

lahtioleku aegadel: T-L kella 10–17. Jõulupühade ajal oleme suletud.

Hetkel muuseumis vaadata olevad ajutised näitused:

* Tooma talu endises tüklaudas Saaremaa Muuseumi näitus „Rong see sõitis tšuhh, tšuhh.... Saaremaal”

* Väljal I korruse fuajees näitus „Muhu vald 30”

* Välja talu II korruse fuajees näitus „Muhu laps 20. saj”

Lisaks on muuseumi kodulehel www.muhumuseum.ee virtuaalnäitused: „Muuseumi majad”, „Muhu linnuse aare”, „Muhu siilikud”, „Kirjad Sõgedate külast”, „Muhu naise pätitegu”.

Tervitustega

Siret muuseumist

Orissaares „Muhu diasporaa” päeval.

Siret Jõelet

Noppeid

Muhu perefirma Interoffice OÜ toodab koos saarlastega veekindlaid seljakotte, mis on pälvitud tähelepanu kaugemalgi, kirjutas 16. novembri Meie Maa.

Liival ületab kiirust iga seitsmes autojuht, väitis 25. novembri Meie Maa. Kiirust on mõõdetud mobiilse kiirusekaameraga. Kihutajatest Muhus kirjutas ka 14. novembri Saarte Hääl.

Eemu tuulik oli tänavu suletud, kirjutas 26. novembri Saarte Hääl. Muuseumi juhataja **Meelis Mereäär** arvas, et oli õige otsus hooaeg vahele jätta. Järgmisel aastal avatakse veski neljal kuul kolm päeva nädalas.

Valla 30. sünnipäeva ajal selgus, et valla staatuse taastanud Muhus esimesena sündinud **Regiina Vahter** (Kudritskaja) elab nüüd Jaapani saareriigis. Jutt Regiinast ilmus 7. novembri Saarte Hääl.

Maakonna parimate lauljate sekka pääses **Anni Tamm** (juhendaja Leena Peegel), kes sai Kevadümäina 2020 eripreemia lavalise sära eest 5-7 aastaste lauljate hulgas. Saarte Hääl, 3. november.

Muhu valla keskkonnaspetsialist Piret Lang kirjutas 3. novembri Saarte Hääl teepervelt leitud kilekotist, milles oli... Aga lugege sealt ise.

Muhu valla üldplaneeringu avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu tulemused

Muhu Vallavolikogu võttis oma 30.7.2020 otsusega nr 140 vastu Muhu valla üldplaneeringu ja üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande. Muhu valla üldplaneeringu avalik väljapanek toimus ajavahemikul 24.8.–22.10.2020. Avaliku väljapaneku jooksul oli igal isikul võimalus tutvuda üldplaneeringu materjalidega ning avaldada üldplaneeringu kohta oma arvamust.

Muhu Vallavalitsus kaalus kõiki avaliku väljapaneku jooksul kirjalikult esitatud arvamusi ja ettepanekuid ning otsustas nende alusel teha üldplaneeringusse järgnevad muudatused:

- Lepana rannatee avalikuks kasutamiseks määramiseks ettepanekut ei tehta ning selle asukohta ei muudeta,
- Vähendada Raugi külas osaliselt ilusa vaatega ala Peedu, Kasesääre, Kassikäpa ja Jaaniaru katastriüksustel,
- täpsustatakse päikeseelektrijaamadele esitatavaid nõudeid,
- Lõetsa küla supelranda, avalikku laurikohta ja puhkekohta ei planeerita,
- täiendatakse seletuskirja kohaliku kultuuripärandit ning miljöväärtust käsitlevas osas,
- üldplaneeringuga tehakse ettepanek määrata avalikuks kasutuseks Suuremõisa ja Kuivastu külades asuvad teelõigud vastavalt esitatud ettepanekutele,
- seletuskirja lisatakse meetmed kliimamuutustega arvestamiseks ning pinnase kõrge radoonisaldusega mõju vähendamiseks

detailplaneeringutes, projekteerimistingimustes ning ehitusteguvusel,

- määratakse ning täpsustatakse Kuivastu sadama piirkonnas asuvate maaüksuste juhtotstarbeid (sadama maa-ala ning äri ja tootmise maa-ala),
- üldplaneeringuga tehakse ettepanek vähendada ranna ehituskeeluvööndit Aljava küla Jüri ja Kallaste küla Pireti katastriüksustel,
- seletuskirjast eemaldatakse latti- ja lippaia läbipaistvuse nõude protsendiline määratlus,
- ei määrata väärtusliku põllumajandusmaa ning ilusa vaate alade hoolduskohustust võsastumise ning metsastumise vältimiseks,
- kaalutakse KSH täiendamise vajadust seoses väärtusliku põllumajandusmaa kasutustingimuste ja kitsendustega,
- kaalutakse ja vajadusel määratakse maksimaalse veetaseme tõusu poolt ohustatud aladele täiendavad ehitustingimused,
- kaalutakse vajadust lisada üldplaneeringusse nõue, et päikese-parkide rajamisel tuleb arvestada ka ökoloogiliste väärtuste paiknemisega,
- täpsustatakse seletuskirja/KSH aruande teksti ja/või täiendatakse planeeringujooniseid Kaitseministeeriumi, Elering AS ja Maanteeameti poolt tehtud ettepanekute osas täies mahus ning Maa-ameti, Veeteede Ameti, Kaja Roosipuu, Indrek Võerase, Keskkonnaameti ja Muinsuskaitseameti ettepanekute puhul osaliselt.

Muhu Vallavalitsus ei arvestanud järgmiste ettepanekutega ega muutnud nende alusel üldplaneeringu lahendust:

- määrata Koguva dolokivikarjääri alale mäetööstusmaa juhtotstarve ning sellest tulenevad maakasutuspiirangud,
- lisada nõue vältida Liiva küla keskuse maa-alal ehitamisel imiteerivate materjalide kasutamist, määrata elamute katusekalde piirväärtuseks 35...45 kraadi, määratleda üldplaneeringus eraldi kõrgema ehituspärandi kontsentratsiooniga külad, lisada põhimõtte otsida kasutusest välja jäänud taluhoonetele uus funktsioon/omanik, tähistada kõrge ehituspärandi kontsentratsiooniga külakeskused vastavate viitade, kaartide ja infotahvlitega,
- vähendada ranna ehituskeeluvööndit Kuivastu küla Rimmelga ning Pallasmaa küla Riina park katastriüksustel,
- jätta väärtuslike põllumajandusmaade hulgast välja Tamse küla Muhu-Otsa ja Mäeotsa maaüksustel asuvad alad,
- vähendada Kuivastu sadamas ranna ehituskeeluvööndit veepiirini,
- pikendada täiendavalt üldplaneeringu avaliku väljapaneku kestust,
- muuta seletuskirja peatükkides 1.3, 1.4 ja 2 toodud põhimõtteid piirkonna väärtuste käsitlemise ja ruumilise arengu suundade osas,
- mitte kohustada hoonegrupi moodustamise korral arendajat vajadusel rajama nõuetele vastavat tuletõrje veevõtukohta,
- muuta väärtuslike maastike kasutustingimusi,
- mitte laiendada roheline võrgustiku alasid väljaspoole kaitstavaid loodusobjekte,
- mitte kavandada puhkekohti raskesti ligipääsetavatele aladele,
- mitte sätestada väärtusliku põllumajandusmaa kasutamispäiranguid seletuskirjas toodud kujul, eemaldada väärtusliku põllumajandusmaa hulgast ettepaneku tegijale kuuluvad kinnistud,
- sätestada seletuskirjas, et ettevõtlusega ei tohi kaasneda olulisi häiringuid mitte ainult tundlikele aladele, vaid kõigile väljaspool tootmisterritooriumi asuvatele aladele,
- kavandada kalmistute ja looduslikele pühapaikade ümber lageraie keeluga puhvertsoonid,
- lisada üldplaneeringu juurde täiendava materjalina Muinsuskaitseameti koostatav arheoloogia-

pärandi prognoos,

- küsida Muinsuskaitseametilt KMH kohustusega tegevuste kavandamisel kooskõlastust ning prognoositud tõenäolistel arheoloogiapärandirikastel aladel detailplaneeringu kohustuse korral seisukohta arheoloogilise uuringu läbiviimise vajaduse kohta,
- määrata Pallasmaa küla Riina park katastriüksusele sadama maa-ala juhtotstarve,
- mõned Maa-ameti, Veeteede Ameti, Rahandusministeeriumi, Kaja Roosipuu, Indrek Võerase ja Keskkonnaameti poolt tehtud ettepanekud seletuskirja täpsustamiseks ja/või planeeringujooniste muutmiseks.

Kõigile avaliku väljapaneku jooksul esitatud arvamustele, ettepanekutele ja küsimustele vastati enne avalikku arutelu, hilinevalt esitatud arvamustele vastatakse seaduses ettenähtud tähtaja jooksul.

Muhu valla üldplaneeringu avaliku väljapaneku tulemuste avalik arutelu toimus 29. oktoobril 2020 Hellamaa külakeskuses, selle käigus tutvustati väljapaneku kestel esitatud kirjalikke arvamusi, Muhu Vallavalitsuse seisukohti nende kohta, põhjendati üldplaneeringu koostamisel valitud lahendusi ning vastati üldplaneeringut käsitlevatele küsimustele. Avaliku väljapaneku järel esitatud arvamusi arutelul ei käsitletud. Avaliku arutelu käigus tehti ettepanek lugeda üldplaneeringus omatarbeks kavandatava päikesepargi maksimumvõimsuseks 50 kW, Muhu Vallavalitsus ettepanekut ei toetanud.

Kõik avaliku väljapaneku käigus esitatud arvamused koos valla-poolsete seisukohtadega ning avaliku arutelu protokoll on leitavad Muhu valla kodulehelt www.muhu.ee/uldplaneering

Pärast planeeringu materjalide korrigeerimist vastavalt esitatud ettepanekutele esitatakse üldplaneeringu kohane ehituskeeluvööndi vähendamise ettepanek Keskkonnaametile nõusoleku saamiseks ning üldplaneering heakskiitmiseks Rahandusministeeriumile. Heakskiidu saamise korral teeb Muhu Vallavolikogu otsuse üldplaneeringu kehtestamise osas.

Täiendav teave tel 453 0680, maa@muhu.ee

Jõulutervitus

Algus lk 1.

väärtusi ning mõistma, et kõige suurem väärtus inimese jaoks on alati teine inimene.

Me teeme taas oma kokkuvõtteid möödunud aastast EV aastapäeva aktusel ja hoolimata keerukast ajast on meil kindlasti taas palju väärt tegusid, inimesi ning rõõmustavat, mida esile tuua – olgu või fakt, et meie elanike arv on taas aasta jooksul kasvanud.

Rõõm ja kurbus käivad ikka käsikäes. Hüvasti, hea naabri-meis ja õpetaja Rein ning kõik sel aastal meie hulgast lahkunud muhulased! Sügav kaastunne

omastele!

Head muhulased! Meie kodudes ja keskväljakul on jõuluootuses süüdatud juba sadad erksad jõulutuled ja rahulikud küünlad. Sümboliseerigu need säravad tuled erksaid muhulasi ja küünlaleegi rahulikkuse meie asjalikkude ning tarka meelt praegusel keerulisel ajal. Ärme kardame öelda üksteisele head, ärme kardame head jagada teistega!

Rahulikku jõuluaega, toredat aastavahetust ja ikka jätkuvat tegutsemistahet uueks aastaks!

Raido Liitmäe
vallavanem

Kogukondade koondamise kogemustest ja unistustest

(3)

Anu Pallas

(Algas septembri ja oktoobri Muhulastes)

Edasi pisut teisest ooperist, kuid ikka iseseisva mõtlemise vajalikkusest.

2. Vladimir Megre raamatu-seeria

Asusin kümmekond aastat tagasi tõlkima kõigepealt sellepärast, et sarja eelmine tõlkija Hille Simm loobus ja tahtsin väga sarja järge sõpradeni tuua. Esialgu oli mõte kõigest digitaalseks tõlkeks, aga abilised tulid kampa (vt siberiseeder.ee). Oma senise lugemiskogemusega ei tea teist nii suure väega raamatut, kui Vladimir Megre sari "Venemaa helisevad seedrid". Jutt on seal ju ka meie esivanemate tarkustest, mitte ainult venelaste eelkäijatest.

Tajudes, kuivõrd meie tehnokraatlik maailm on inimesed programmeerinud loomuvastastelt käituma, olid ja on need raamatud abiks nendele, kes on valmis avastama teed loomuliku ühenduseni meie Loojaga. Kuni nende raamatute ilmumiseni püsisin muide ka ise ateistmilainel, rääkimata oma elus tehtud ränkadest vigadest.

Head raamatud ühendavad inimesi. Vladimir Megre raamatuid tõlkima asudes olin kontaktis teiste mõttekaaslastega Eestis, 2015 kutsusime Megre Tallinna esinema. Võin öelda, et tegu on üsna lihtsa ja siira inimesega. Aga kujutage ette, kui palju ta on vaenlasi saanud meie tehnokraatliku maailma kaitsjate poolt!

Megre sai aastal 2011 oma raamatu-seeria eest rahvusvahelise Gusi rahupreemia. (2013 pälvis Eestist selle Arnold Rüütel). Gusi preemia on Aasia tähtsaim rahupreemia, millega tunnustatakse inimesi, kes teevad tööd rahu saavutamise ning inimelu ja inimväärikuse austamise nimel.

Esialgu koondusid Megre raamatute lugejad virtuaalsetesse kogukondadesse, mis on näiteks Venemaa ja Ukrainas kasvanud reaalsete küladeni (Eestis on Mauri põliskodude küla Võrumaal). Tähtis on, et su arusaam suhtlemisest maaga ühtlasi kuigivõrd ka naabrite arusaamadega. Niiviisi hakkaksid kosuma loomuliku ümbruse oasid Maa peal meie tänase tsivilisatsiooni kõrvale. Unistusele suhelda oma elava ümbrusega, seda täiustada ja olla kaasloojaks, sellele unistusele järgneb mõte, mõttele omakorda tegu.

Oleme nähtamatu maailma endi ümber ära kaotanud ja ei tunne endid seetõttu enam tervikuna.

Kuidas oma lapsi kasvatada, kui oled ise juurtest lahti lõigatud?

Megre raamatud pakuvad tugevaid, tuge pakkuvaid kujundeid:

1. Tervikliku inimese kujund, tema kujunemise võimalused *versus* tänane inimene haiguste keskel.

2. Terviklike perede kujund *versus* tänase seksuaalvabaduse propaganda ja kannatavad lapsed. PERE on ühiskonna, kogukonna, riigi või omavalitsuse algraku. Kui pere laguneb, lagunevad peagi ühiskonnad, samuti riigid. Praegu tajumegi süsteemide vahetust ja on hea, kui igal inimesel eraldi on võime iseseisvalt mõelda ja otsustada, kuidas edasi, toetumata autori-teetidele (Megre kangelanna Anastasia lood käivitavad iseseisva mõtlemise, ta ei mõtle kellegi teise eest ega suuna vägisi kellegi mõtet).

3. Terviklike kogukondade kujund *versus* külaühiskondade hääbumine jm sotsiaalsed probleemid.

4. Terve keskkonna kujund, selle loomise võimalused, kui saame iseenda olemusest teadlikumaks.

Üks olulisim mõiste raamatu-seerias on LOOMINE: inimese kasvamine loojaks, inimese ühendus oma Loojaga. Targemad inimesed otsivad tuge Piiblist, aga Megre või õieti tema kangelane Anastasia ehitab silla Loojani kõigi jaoks, kes seda otsivad. See tee sobib iga religiooniga.

Takkajärele olen mõelnud, et tõlkinis valesti näiteks sõna "suguvõsa" – võinuks eelmise tõlkija vea parandada ja kõnelda hoopis suguPUUST. Samas võib puu maha võtta, aga katsu nii kergesti võsast lahti saada...

Toon mõned väekamad mõtted põliskodude, põliskülade loomise teemal:

- Kaks koos on rohkem kui kaks.

Isegi üks on rohkem kui mitte midagi.

- Inimese olemus ei seisne üksnes kehas. Määratult tähenduslikumad on nähtamatud tunded, pürgimused, aistingud, mis peegelduvad ainelises kehas vaid osaliselt.

- Mitte miski ei kao universumis jäljetult. Mitte miski.

- Esialgu piisab, kui õpime elavat kasutama, ainult mitte lõhkuma ega hävitama.

- Pühamu pole vorm, vaid seisund. Vorm liitub tundega. Õnnistusi saades mõtle, mida on sul vastu anda. Valgus peab voolama.

- Korista seal, kus prahti oled tekitanud – sellega pesed maha oma patud.

- Keegi ei saa olla maa peal õnnelik, kuni jätkub maa kahjustamine.

- Uhkus ja isekus juhivad lõhkumisele.

- Inimese mõte on aja jooksul leiutanud palju totrusi, elutuid asju, mille pakutud kergendused on vaid illusioonid. Suur osa inimesi on muutunud omaenda loomingute orjades.

- Looduses pole midagi kasutat, ka umbrohi on vajalik.

- Meid ei kutsuta maa peale ajutisteks elanikeks, vaid igavesteks loojateks.

- Ummikust välja juhatab inimlik unistus.

- Heledad mõtted, head kavatsused seisavad vastu haigustele.

- Tervendavad need tekstid, mille mõjul ilmneb sinus loominguline puhang. Motiveerivad mõtted!

- Jumal ei vaja kummardamist. Ta ootab koostööle. Jumalat pole vaja kummardada, temaga peetakse nõu!

- Eemale kunstlikust teabeväljast, kas või osaliselt!

- Toekad mõtted sünnivad üksinduses.

- Inimest takistatakse iseennast tundma õppimast igal moel. Elu on muudetud lakkamatuks askelduseks, et poleks aega järele mõelda.

- Kasuahnus on surmav kire, põrgupatt ja Looja reetmine.

- Võõras tahe tegutseb avaliku arvamuse kaudu. Kõige kurvem, et inimesed kaotavad võimet loogiliselt mõelda.

Kokkuvõtteks peaks inimene suutma asuda uuesti teadvustatult maaga suhtlema.

Saame seda teha oma rahvuskultuuri keskkonnas, omakultuurist jõudu ammutades. Meil pole kindlasti vaja olla suveniirpärismalased, kes külalistele

tantsivad, sest nad maksavad selle eest. Me tantsime siis, kui tõesti on vaja vihma või kui on endal vajadus tantsida.

Väikestel kogukondadel on omad eelised ja kui Muhu ongi ääremaa, siis peaks mees pidama, et ääremaad on strateegilised kohad! Häda korral, nagu viirus jne, on just ääremaad need, kuhu inimestel on võimalik ohu eest pageda.

3. Muhulane kui Muhu kogukonna teataja

Nüüd paar sõna meie ühisest Muhulastest, väiksest ajalehest. Muhulane sai selle aasta alguses 30-aastaseks, mille eest saame tänusõnu saata teisele poole meie taju, Vassili Auväärtille. Vassa toimetab lehte 2004. a lõpuni, sealpeale tegelen selle kokkuseadmisega mina. Selle aasta alguses tegin ära eeltöö, et Muhulase numbrid oleksid DIGARis (Rahvusraamatukogu digitaalarhiivis) kättesaadavad algusest peale. Nüüd on see töö Rahvusraamatukogus lõpuni viidud ja kõik lehed on algusest peale digitaalselt loetavad.

Lõpetuseks tahan tänada:

- et muhulased on nii tublid ja jagavad valla lehega oma mõtteid ja ülevaateid tegemistest;

- et Muhulase asutaja ja esimene toimetaja Vassili Auväart asus kohe avaldama vanu pilte Muhust, et mäletaksime oma esivanemate tegemisi, ning et vanadele piltidele lisandusid õige pea ka muuseumirahva jt ajaloo huviliste ülevaateduurimused Muhu endistest aegadest;

- et Muhu vald peab vallalehe veergudel loomulikuks kogukonda koondavaid ettevõtmisi kajastada, kogukonna kultuurilugu kajastada, ja et Muhu vald kannatab oma väikses lehes ka kriitikat, kui selles on alust.

Muhulane on teiste vallalehtede seas omaette kultuurinähtus just tänu muhulastele endile. See on meie kogukonna teataja tänu erinevatele kirjutajatele ja lugejatele lähemal ja kaugemal.

Noppeid

14. novembril ilmunud Oma Kodu kirjutas **Aire ja Mati Liigi Saariku talust**, mis on üks kolmest tänavu maakonna kaunimaks koduks valitud.

Omakasvatatud maheköögiljaga turule tulnud aiapidajad Mäla külast laiendavad noortaluniku toetuse abil tegevust, kirjutas 7. novembri Saarte Hää. OÜ **Simmu-Mardi** kaup võeti hästi vastu.

Õpetaja Lahke mälestuseks

Minu esimene teadlik kohtumine Rein Lahkega pidi olema 1. septembril 1981. aastal. Just sel päeval sai minust 4. klassi õpilane ja Reinust sai minu klassijuhataja. Mäletan seda esimest sügist. Reinu silmades oli midagi, mida ma ei osanud lapsemõistusega sel hetkel lahti seletada. Aga need silmad ütlesid, temaga on julge ja turvaline. Alles hiljem oma elus olen lahti seletanud - need olid targa silmad. Ja sedasama on väitnud erinevatel aegadel päris mitmed muhulased.

Neid muhulasi, kellele Sina, Rein, matemaatika selgeks tegid, ei jõua vist keegi kokku lugeda. Ei tea, kas Sa ise selle ülesande vastuseni jõudsid? Jäi küsimata. Palju asju jäi küsimata. Aga veel enam sai neid asju, mida Sina õpetasid ja selgeks tegid ilma küsimatagi.

Küllap on igal lennul, kes Su targal ja kindlameelsel juhendamisel Muhus matemaatikat õppis, ette rääkida vähemalt üks analoogne seik: Seisab koolijüts tahvli ees,

kriit käes, otsib meeletult taga tundmatut X-i või püüab avada sulge ja tehete järjekorda õigeks saada. Kõrval vaatab õpetaja Lahke, kes suunab otsima seda kohta, kust miskit kiiva kiskuma hakkas. Ohke saatel asub lapsekäsi kirjutatud lapiga tahvlilt maha nühkima ja siis kõlab Reinu suust: „Nüüd sa viskasid küll lapse koos pesuveega välja!”

Just nii - rahulikult ja kindlalt - suunasid Sa alati otsima, leidma, tegema, õppima, märkama, vastutama. Õpetasid olema püüdlid ja kannatlik. Klassijuhatajana viisid Sa meid tihti loodusesse, ekskursioonide ajal teatrisse, kontsertidele. Ekskursioonireisidest meenuvad need pikad lõbusad õhtused vestlused, kui päeva kokkuvõtteid tegime. Ja matkadel suutsid sa alati kõitvalt rääkida iga puu ja kivi elust või ajaloost. Kõige lõbusamad olid aga õhtupoolikud fotingis, kui ühiselt sai pimikus ilmutatud matkapilte.

Häält ei tõstnud Sa kunagi. Ehkki pahandusi me ikka oskasime vahel teha küll. Oskasid alati rääkida nii, et kõik Su sõna kuulasid. Ütlesid kindlalt, selgelt, konkreetset ja väga rahulikult, mis Sul öelda oli. Sinu õeldu jäi kõrvade vahele pidama ja ümbervaidlemisele see ei kuulunud.

Meel on jäänud Su kõne meie lõpupeel 1986. aasta kevadel. Igaühe kohta töid Sa lõpukõnes välja ta parimad omadused. Laksime teele teadmisega, et oleme maailma tublimad noored. Matemaatikas olime saanud alla nii tugeva vundamendi, et mina isiklikult ei ole oma järgnevatel kooliaastatel pidanud selle aine kallal väga pead murdma.

Hilisemate klassi- ja koolikokkutulekute ajal vestlesime Sinuga juba mitte kui õpetajaga, vaid kui hea ja targa vanema sõbraga. Sa mäletasid alati meid kõiki. Nimed olid mees ja see, millega keegi tegeleb. Meenutasid muigega meie

kooliaegseid vempe, küsisid alati, kuidas meie peredel läheb. Mälu oli Sul lõpuni hiilgav. Mäletan üht kohtumist Su koduvärvaval, nii aastat kümme tagasi, kui jäime jutlema Viira küla ajaloost. Sa mäletasid ju kõike juba sõjaajast peale. Ikka veel oskasid Sa panna end kuulama ja enda räägitut meelde jätta.

Uhke tunne oli tulla tooma Sulle lilli, kui Sa pälvisid 2008. aasta Muhu valla hariduspreemia. Meile ei olnud Sa üksnes matemaatika-õpetaja, vaid ka klassijuhataja ja sel hetkel tundsime, et oleme teistest saalisolijatest peajagu üle.

Viimati kohtusime mullu oktoobris Su 85. sünnipäeval. Ka siis küsisid Sa meie elude kohta ja kõigi nende poiste ja tüdrukute kohta, keda kohal ei olnud. Ikka tundsid Sa huvi, kuidas meil, Su lastel, läheb.

Tänavu 19. novembril tuli kurb teade, et Sind ei ole enam. Targad silmad on suikunud igavesele unele...

Irena Muhu kooli 10. lennust

Elust Muhus 100 aastat tagasi (12)

Hellamaa ja Muhu Suure valla konstaablite lauaraamatute põhjal

Eda Maripuu

Täiendustega ajalehest *Meie Maa*.

Mihail ja Ivan Keinast, Aleksander Pink, Andrei Kivimägi, Georgi Kõvamees, Vassili Keinast ja Mihail Randmets kutsuti Rahvaväe Kokkukutsumise Komisjoni, kuhu ka kõik ilmusid.

Teede korrasoleku kontrollimisel selgusid puudujäägid, mis aasta lõpuks siiski likvideeriti.

5. jaanuaril 1919 surnud Matvei Ivani p Väärtnõu (ilmselt Soonda Peetri peremees) päranduselt maksu tasumise asjus on üles loetud tema pärandvara: rehepeksumasin, mille väärtuseks oli 2350 marka, tsaariraha 1650 marga väärtuses (arvatavasti siis ikka kuldraha, sest paberrahal ju enam väärtust ei olnud), põllutööriistade, veovahendite ja loomade väärtuseks oli hinnatud kokku 288 marka.

8. detsembril tegi avalduse Madis Kann Vanamõisast, kes kaebas, et tema maa pealt kaks tamme on varastatud. Süüdlane leiti üles Ridasi külast.

9. detsembril olid Marie Sonni pööningult Ridasis varastatud Andrei Metsniidi heinad. Kahtlus-alune oli olemas, aga heinu tema juurest ei leitud.

11. detsembril pidas Suures val-las koosolekut Õpetajate Ühing.

Muhu Suure valla Kaubatarvitajate Ühisus oli riigile oma

ärimaksu maksmata jätnud ja pidi seepärast trahvi maksma.

Aljava külvavarem Tõnu Ligi oli küüdikohustuse vastu protestinud, mille kohta vallavanema abi Noot protokollil tegi.

19. detsembril toimus Hellamaal järjekordne Eesti Sotsiaaldemokraatliku Tööliste Partei koosolek. Uue aasta alguseks kutsuti kokku põllutööliste ja nende tööandjate koosolek Hellamaa vallamajas. Sama koosolek kutsuti kokku ka

Suure valla vallamajja, kuid sinna ilmusid kohale ainult tööandjad, mistõttu pidi koosoleku ära jätma.

29. detsembri *Meie Maas* andis Saaremaa riigimaade ülem teada, et 12. jaanuariks 1921 oli Pädaste mõisas oksjon välja kuulutatud, mille käigus läksid enampakkumisele lisaks põllutööriistadele ka Muhu Hellamaa ja Liiva kõrtside hooned ja Võlla mõisa magasiait.

Sellega on 100 aasta eest Muhus toimunu üle vaadatud.

Muhu Muuseumi fotokogu fotol on tee-ehitajad Keilas 21. augustil 1928. Paremal esimesel on Joosep Paist Raegma Mardilt (1903–1992), kes suri Kanadas. Küllap on pildil teisigi muhulasi. Võib-olla keegi tunneb/teab?

Kui need inimesed, kes tol ajal elasid, näeksid tänast Muhumaad, siis oleksid nad kindlasti väga üllatunud, et Muhus on nii vähe inimesi, et viljapõlde pole ollagi, aga hein kasvab rinnuni ja kõikjal on metsa ja võsa nii palju, et ükski koht, mida nemad mitme kilomeetri taha nägid, enam kätte ei paista. Kummaline oleks neile ka see, et kodusigu Muhus enam üldse ei ole, aga metsad on sigu ja seenelisi täis. 1920. aastal olnud ka hea seene-saak, aga muhulastest jäid need metsa. Et suur osa muhulastest saab enamuse toidust raha eest poest, oleks neile uudiseks, nagu ka palju mugavusi, millega meie juba aastakümneid harjunud oleme.

Kokkuvõtteks võib öelda, et 100 aasta eest võisid olme ja muhulaste elustiil tänapäevast täiesti erinevad olla – probleemid paistavad aga üsna sarnased. Maksud/trahvid, koosolekud ja valimised. Sekka mõni vargus ja kaklus. Kui aasta alguses tundus, et inimeste üle järelvalve teostamine ei ole tänapäeval aktuaalne teema, siis seoses koroonaepeideemiaga on isegi see päevakorda kerkinud.

Nii et aeg ja olud on teised, inimesed ja probleemid aga ikka samad.

**ASTU
ABIPOLITSEINIKE
RIDADESSE**

Kõik algab esimesest sammust.
Vaata lõpuni
abipolitseinik.ee

**ASTU
ABIPOLITSEINIKE
RIDADESSE**

Kõik algab esimesest sammust.
Vaata lõpuni
abipolitseinik.ee

Pürotehnika – ohtlik nauding

Kuigi lendu lastud ilutulestik võib olla kaunis vaatepilt, tasub mõelda alati ka sellele, et see jääkski positiivseks elamuseks. Pürotehnika kasutamine oskamatutes kätes võib olla vägagi ohtlik ning tekitada korvamatuid tagajärgi nii inimestele, loomadele kui hoonetele.

Eelmise aasta lõpul said Põhja-Pärnumaa vallas käes plahvatanud vana ilutulestikuraketi tõttu viga kaks poissi. Mõlemad noored said käe- ja näotraumasid. Samal aastavahetusel sai Narvas ilutulestiku raketiga näovigastusi 12-aastane poiss. Kuid mitte ainult inimesed ei saa raketite tõttu vigastada. Mäletame ju kõik eelmise aastavahetuse tähistamiseks lastud raketi tõttu süttinud Nurmiko aianduskeskuse kasvahoonekompleksi, hävis ühe pere elutöö. Õnnetusterida ülalmainituteaga aga ei piirdu.

Loomulikult on **kõige ohtum ilutulestikku üldse mitte teha**. Nii käitades säästame loomi ja inimesi mürasaaestest ning hoiame kõige kindlamiin ära ilutulestiku tõttu tekkida võivaid õnnetusi. Kui siiski ilma ei saa, tuleb ilutulestikku teha kõiki ohutusnõudeid ja konkreetse toote kasutusjuhendit järgides. Ilutulestikurakett tuleb asetada lagedale väljale ning see kindalt toetada näiteks liiva või lumega. Läheduses ei tohi olla inimesi, autosid ega hooned. Rakette ei tohi lasta rõdult, aknast ega käest. Kortermaja rõdu või kitsute hoov ei ole kindlasti ilutulestiku tegemise koht. Jälgida tuleb raketi lennusuunda, et see ei lendaks inimeste poole, katustele või akendesse. Rakette ei tohi mingil juhul paigutada otsapidi pudelisse – see võib ümber kukkuda ning suuna hoopis inimeste poole võtta. Ükski lendu lastud rakett ei jää taevasse, vaid tuleb sealt alati alla ja võib põhjustada tulekahjusid. Sellele tasub mõelda iga kord, kui ilutulestikku teete.

Pürotehnikat tuleks **osta ainult sertifitseeritud müüjalt** ning alati kontrollida, et ostetud patarei või rakett oleks vigastatud. Kui ostetaval pürotehnikal on väliseid nähtavaid vigastusi, siis seda kindlasti kasutada ei tohi, vaid tuleb viia tagasi müügipunkti. Ootamatust kohast plahvatama hakkav patarei võib vigastada inimesi või süüdata läheduses asuvaid hooned ning sõidukeid. Ilutulestikku tehes peab peale süütamist sellest võimalikult kiiresti eemalduma. Kui rakett juhuslikult ei aktiveeru, ei tohi mitte mingil juhul selle kohale kummardudes seda kontrollima minna. Soovitav on raketile läheneda alles 15 minutit peale ebaõnnestunud süütamist ning võimalusel tuleks see asetada veeanumasse. Ka kenasti tööle rakendunud ja end tühjaks lasknud patarei oleks mõistlik asetada vette või lasta tal täielikult jahtuda, sest igal aastal süttib nii mõnigi prügi-kast kuuma pürotehnika kaasabil. Tuleb teha vahet signaalaraketi ja ilutulestiku – esimest tohib kasutada vaid ohuolukorras, mitte oma lõbuseks.

Statistilistel andmetel juhtub enamjaolt õnnetusi täiskasvanud vägijooki tarbinud meestega, kuid viimastel aastatel on sagenenud pürotehnikast põhjustatud vigastused ka laste seas. Seetõttu ärge lubage oma lapsi ja purjus sõpru rakette laskma. Lisaks raketitele ja pürotehnikale tuleb pühade ajal **ettevaatlikult ringi käia ka lahtise tulega**: küünlad, kaminatuli ning teised lahtise tule allikad tuleks kodust lahkudes või magama minnes kustutada ning kontrollida, et pühade ajal täistuuridel töötavad elektriseadmed ei tekitaks vooluvõrgus ülekoormust. Lisaks, kui pühade ajal vanavanemaid külastatakse, võiks üle kontrollida nende suitsuandurid ning viia ahiküttega majadesse kingituseks vinguanduridki.

Sandra Nahkur

Lääne päästekeksuse ennetustöö büroo juhtivspetsialist

TSITAAT: “Rahvaste kultuurilise omapära kaitsmine on see, millega tuleb tegeleda ja mille eest seista. Paraku on ka Eestis poliitilisi liikumisi ja organisatsioone, sealhulgas üllatuslikult ka Eesti keelenõukogu, kes jagavad NL lõpuaastate ametlikku „rahvaste järjest suurema kultuurilise lähenemise“ nägemust. See, et suurema avatuse nõue on muutunud pea iga meie arengukava lahutamatuks osaks, näitab, et neid koostab mingi kogumik inimesi, kellel on ühiskondlikest, seda enam looduslikest protsessidest vähe arusaamist. - **Tiit Käner**, “Rahvusriik ja inimkond”, 30. novembri fb-postitus.

MUHU VARAHALDUSE OÜ

LEIAME SOBIVA LAHENDUSE KÕIGILE KINNISVARAGA SEOTUD KÜSIMUSTELE

Tellides meilt roomikekskavaatori koos kalluriga on roomiku transport objektile tasuta. Laiema valiku ja rohkem infot pakutavate teenuste ja tehnika osas leiad meie kodulehelt.

koduleht: www.muhuvarahaldus.ee
e-mail: info@muhuvarahaldus.ee

EHITUSMASINAD

- Roomikekskavaator CASE 42.-/h
- Kopplaadur JCB 3CX 32.-/h
- Minilaadur Avant 528 30.-/h
- Teehõõvel 40.-/h
- Pinnasefrees 70.-/h
- Tõstukiga traktor Valtra 38.-/h

VEOKID

- Kallur Volvo FMX kv 20t. 1,25/km
- Kallur Iveco 8x4 kv 20t. 1,25/km
- Väike kallur Volvo FM 1,10/km
- Metsaveok Volvo FH 1,35/km
- Paakauto Scania 1,10/km
- Furgoon Mercedes Bens 1,10/km
- Treiler kv 20t. 1,25/km

MATERJALID

- Killustik fr 0/32 7,20/t
- Killustik fr 5/15 16,60/t
- Killustik fr 32/64 7,80/t
- Liiv 13,80/t
- Muld haljastuseks 16,80/t

Hind sisaldab käibemaksu.

COLLESTER

Tehnõulevaatus

Teostame ka TRAKTORITE ülevaatus!

Tulekustuti taatlemine ja müük

Autode sisepesu

Autoremont

Kere, veermiku ja mootori remont

Varuosade tellimine

Sildade reguleerimine

Rehvitööd

Kerevenituspink

Diagnostika

Klaaside vahetus

Muruniidukite ja trimme-rite hoiustamine ning hooldus

52 737 75 – alan@collester.ee

Ehitusteenused

Üldehitustööd, kanalisatsiooni- ja torutööd, elektritööd

Teehõõvli teenus

Ekskavaator-laaduri teenus

JCB 4CX + erinevad kaevekopad + hüdrovasar

Transport (kraana + kallur)

Minitraktori teenus

Avant 520 + erinevad agre-gaadid

Sõelatud mulla, killustiku, liiva, paekivi ja raudkivi müük

Haagiste rent

50 675 02 –

paavo@collester.ee

Asume Soonda külas vanas laudakompleksis.

**VÕIDA JOOGIVARU
JÕULULAUALE!**

MÄNGUS OSALEMISEKS
osta jook & registreeri
oselburch.ee/joulud
või skanni ruutkood:

coop
Saaremaa

Kirikuteated

EELK Muhi Katariina kogudus

Pühapäev, 13. detsember kl 14 jumalateenistus armulauaga.

Valmistage Issanda teed.

Neljapäev, 24. detsember.

Jõuluõhtu ehk jõululaupäev

Kl 19 jumalateenistus (kirikus).

Laulab Muhi Segakoor Leena Peegel'i juhatamisel.

Reede, 25. detsember. Kristuse sündimispäev.

1. jõulupüha. Sõna sai lihaks

Kl 14 jumalateenistus armulauaga.

Pühapäev, 27. detsember.

Apostel ja evangelist Johannese

päev ehk johanneseapäev

Jumal on armastus

Kl 14 jumalateenistus armulauaga.

Koguduse õpetaja Hannes Nelis

Tel. 529 1881, e-post:

hannes.nelis@eelk.ee

EAÕK

Rinsi Neitsi Maria Kaasani Pühakuju kogudus (teenistusi pole)

Hellamaa ülemapostlite Peetruse ja Pauluse kogudus

24. detsembril kl 15 Jõuluõhtu teenistus.

Teenib preester Toivo Treima, tel 5635 0051; toivo@eoc.ee

Seal, kus sulgub eluraamat,
algab mälestuste tee...

Armas Vaike perega!

Avaldame kaastunnet

REIN LAHKE

kaotuse puhul!

Muhu vallavolikogu

Muhu vallavalitsus

IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkusid

19. novembril 86-aastane **Rein Lahke**.

23. novembril 91-aastane **Hilja Saksakulm**.

Tunneme kaasa omastele!

Näarikuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Armilda Kiik	97 (1.1)
Adele Vaga	94 (24.1)
Maimu Äkke	92 (14.1)
Herta Meiner	91 (5.1)
Leida Kirst	91 (22.1)
Bruno Kollo	91 (30.1)
Maimu Parbus	90 (8.1)
Helga Tammik	90 (28.1)
Leida Mägi	89 (20.1)
Endel Veskimeister	89 (22.1)
Koidula Vigla	87 (17.1)
Helvi Ots	87 (23.1)
Harri-Eduard Viik	85 (3.1)
Peeter Vingisaar	85 (8.1)
Meida Mereäär	85 (12.1)
Helve Saartok	83 (1.1)
Õie Päästel	82 (17.1)

Meida Kamp	82 (27.1)
Hilja Pauts	82 (28.1)
Milla Vaher	80 (14.1)
Marget Tafel-Vahtra	75 (30.1)
Aadi Tuulmägi	70 (15.1)
Aadu Tarvis	70 (18.1)
Hans Martin Breuer	65 (7.1)

Palju õnne!

Märkus: kes ei soovi oma sünnipäeva avaldada, palume sellest märku anda vähemalt kaks kuud enne, kuna Muhulane avaldab igas numbris mitte algava, vaid järgmise kuu sünnipäevalapsed.

Saare korsten OÜ

Korstnapühkimisteenus

Töö puhas ja põhjalik

Korstnapühkija Aadu Süld

Kutsetunnistuse nr 138888

Tel. 56935883

saarekorsten@gmail.com

* Ostame talumaja koos metsa või põllumaaga. Hooned võivad vajada põhjalikku remonti.

Telefon 5666 9006.

NB! Novembri lehe esikülje pildi autor oli Laura Rohdlaan.

Tänu

Hellamaa kalmistukülastajad tänavad hoolsuse eest **Marko Reinvali**. Sinu töökust ja head tahet on märgatud! Soovime Sulle tervist ja rahulikku aasta lõppu!

PANE TÄHELE! Muhus asuvaid kirjakaste tühjen-datekse eranditult kõiki vaid kolm korda nädalas: E, K, R kl 8.00.

Soovid osta - müüa kinnisvara või vajad hüva nõu?

Võta ühendust: **Lauri Kolk**

Tel: +372 5191 2950,

lauri@adrem.ee

www.adrem.ee

Kõige ülevaatlikum info Muhumaa kinnisvarast! Adrem Kinnisvara tegutseb Saare maakonna kinnisvaraga juba aastast 2002!

Kutsume kõiki üles testima oma teadmisi elektrihoiusest!

Kõigi vahel, kes teadmised Elektrilevi veebilehel www.elektrilevi.ee/ohutus/ proovile panevad, loosime välja auhindu.

Olge teadlikud. Ennetus on parem kui õnnetus.

Elektrihoiutus on midagi palju enam kui lihtsalt mäng. Kaalul on elud!

Muhulane 30

1990. a jõulunumber andis teada, et viimati tähistati Eestis jõule riiklikult 1943. Gorbatšov oli saanud Kalju memmelt roositud pätid. Volikogus arutati Muhu põllumajanduse olukorda. Heikki Pauts kirjutas Muhu saare kaugemast ajaloost, Verni Saarkoppel vaagis kaluriühistu loomiskaskusi. Lehe trükkimisel oli jõulude puhul kasutatud ka rohelist värvi.

Jaanuari Muhulase materjalid on teretulnud 5. jaanuari õhtuni.

Toimetab Anu Pallas,

tel: 5228 929, e-post: muhulane@muhu.ee

Muhulane ilmub kord kuus.

Internetis www.muhu.ee/muhulase-arhiiv

Trükkitud Saaremaa Trükikoda 430 eks.

Hind 50 euro senti